

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	5MCdo/11/2014
Identifikačné číslo spisu:	8112227839
Dátum vydania rozhodnutia:	09.03.2016
Meno a priezvisko:	JUDr. Helena Haukvitzová
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2016:8112227839.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobcu GENERAL FACTORING, a.s., so sídlom v Bratislave, Košická 56, IČO: 35 838 825, zastúpeného advokátskou kanceláriou HMG & PARTNERS, s.r.o., so sídlom v Bratislave, Štefanovičova 12, proti žalovanej R. T. bývajúcej vo L., o zaplatenie 2 701,86 € s príslušenstvom, vedenej na Okresnom súde Prešov pod sp.zn. 11C 398/2012, o mimoriadnom dovolaní generálneho prokurátora Slovenskej republiky proti rozsudku Okresného súdu Prešov z 22. marca 2012 č.k. 11C 398/2012-63 a rozsudku Krajského súdu v Prešove z 10. decembra 2013, sp.zn. 6Co 105/2013, takto

rozhodol:

Mimoriadne dovolanie o d m i e t a.

Žalovanej náhradu trov konania o mimoriadnom dovolaní nepriznáva.

Odôvodnenie

Okresný súd Prešov rozsudkom z 22.marca 2012, č.k. 11C 398/2012-63 žalobu zamietol a žalobcovi uložil povinnosť nahradiť žalovanej trovy konania vo výške 336,29 € na účet jej právneho zástupcu v lehote 3 dní od právoplatnosti rozsudku. Rozhodol tak s odôvodnením, že medzi účastníkmi bola dňa 27. apríla 2005 uzatvorená zmluva o poskytnutí úveru, ktorú posúdil ako spotrebiteľskú zmluvu v zmysle § 23a zákona č. 634/1992 Zb. o ochrane spotrebiteľa v znení účinnom v čase uzatvorenia zmluvy. Z tohto dôvodu na vec aplikoval ustanovenia Občianskeho zákonníka o premlčaní, ktoré sú pre spotrebiteľa priaznivejšie a námietku premlčania vznesenú žalovanou vyhodnotil ako dôvodnú. Z predložených dôkazov mal za preukázané, že splatnosť úveru nastala predčasne 17. septembra 2008, premlčacia doba tak uplynula 18. septembra 2011, žaloba bola na súd podaná až 10. septembra 2012, teda po uplynutí 3-ročnej premlčacej doby. Pre nepravdivý údaj o RPMN obsiahnutý v zmluve o úvere bola zmluva v zmysle § 4 ods. 2 zákona č. 258/2001 Z.z. o spotrebiteľských úveroch bezúročná a bez poplatkov. O trovách konania rozhodol podľa § 142 ods.1 O.s.p.

Krajský súd v Prešove na odvolanie žalobcu rozsudkom z 10. decembra 2013, sp.zn. 6Co 105/2013 napadnutý rozsudok súdu prvého stupňa potvrdil ako vecne správny (§ 219 ods. 1, 2 O.s.p.) a

žalobcovi uložil povinnosť uhradiť žalovanej trovy odvolacieho konania 142,81 € na účet JUDr. Igora Šafranka, advokáta, do 15 dní od právoplatnosti tohto rozsudku. Odvolací súd sa v celom rozsahu stotožnil s rozhodnutím súdu prvého stupňa a v podrobnostiach odkázal na jeho odôvodnenie. Zhodne so súdom prvého stupňa konštatoval, že zmluva o úvere bola spotrebiteľskou zmluvou. Doplnil, že v prejednávanej veci nie je sporné, že zmluva o úvere je absolútnym obchodom, ktorý sa spravuje ustanoveniami Obchodného zákonníka, avšak v danom prípade majú prednosť osobitné ustanovenia právneho poriadku v oblasti spotrebiteľského práva vrátane ustanovení § 52 až 54 zákona č. 40/1964 Zb. Občianskeho zákonníka, ktorými bola do nášho právneho poriadku transponovaná smernica Rady 93/13/EHS z 5. apríla 1993 o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách. Ustanovenie § 54 ods. 1 Občianskeho zákonníka považoval za súladné s právom Európskej únie, umožňujúce členským štátom prijať na ochranu spotrebiteľa aj prísnejšie ustanovenia, než aké odporúča smernica Rady 93/13/EHS z 5. apríla 1993. V záujme ochrany spotrebiteľa ako slabšej zmluvnej strany je potrebné ustanovenie § 54 ods. 1 Občianskeho zákonníka vykladať tak, že v prípade dualistickej právnej úpravy inštitútov súkromného práva sa na spotrebiteľské právne vzťahy nepoužije obchodné právo, ak by sa v dôsledku jeho aplikácie postavenie spotrebiteľa oproti občianskoprávnej úprave zhoršilo. Odvolací súd nepovažoval za potrebné predložiť žalobcom nastolenú prejudiciálnu otázku. K odvolacím námietkam uviedol, že ustanovenie § 369 ods.1 Obchodného zákonníka neumožňuje prijať záver, že zákonodarcu nepočítal s kogentnosťou Občianskeho zákonníka en bloc. V tejto súvislosti poukázal na dôvodovú správu k tomuto ustanoveniu „Postavenie spotrebiteľa nemôže byť rozdielne s ohľadom na režim zákona, ktorý zvolí spravidla dodávateľ (podnikateľ) v typovej zmluve.“.

Generálny prokurátor Slovenskej republiky vyhovel podnetu žalobcu a mimoriadnym dovoľaním napadol rozsudok Okresného súdu Prešov z 22. marca 2012, č.k. 11C 398/2012-63, v spojení s potvrdzujúcim rozsudkom Krajského súdu v Prešove z 10. decembra 2013, sp.zn. 6Co 105/2013. Podľa jeho názoru bol týmito rozhodnutiami porušený zákon a preto navrhol, aby dovolací súd obe napadnuté rozhodnutia zrušil a vec vrátil na ďalšie konanie okresnému súdu. Mimoriadne dovolanie odôvodnil nesprávnym právnym posúdením veci súdmi (§ 243f ods. 1 písm. c/ O.s.p.). Bol toho názoru, že súdy nesprávne aplikovali pri posudzovaní otázok premlčania ustanovenia Občianskeho zákonníka a to napriek tomu, že v danej veci išlo o právny vzťah vyplývajúci zo zmluvy o úvere, ktorá je v zmysle kogentného ustanovenia § 261 ods. 6 písm. d/ zákona č. 513/1991 Zb. Obchodného zákonníka tzv. absolútnym obchodom a právna úprava premlčania je pre tieto vzťahy obsiahnutá v Obchodnom zákonníku. Zo zákona č. 258/2001 Z.z. v znení účinnom v čase uzatvorenia zmluvy o úvere nevyplyva, že akýkoľvek úver uzavretý medzi dodávateľom a spotrebiteľom je výlučne úverom uzavretým podľa tohto zákona s vylúčením možnosti aplikácie Obchodného zákonníka. Žiadne zákonné ustanovenie zabezpečujúce ochranu spotrebiteľa, a to ani ustanovenie § 54 Občianskeho zákonníka nezakladá možnosť voľby toho právneho režimu, ktorý je pre spotrebiteľa priaznivejší. Súdom neprináleží posudzovať, ktorá zákonná úprava je v akom momente vzťahu medzi účastníkmi pre nich výhodnejšia, pokiaľ zákon výslovne neuvádza, že to, čo je potrebné medzi účastníkmi posudzovať, je charakter ich zmluvných dojednaní.

Žalobca sa k mimoriadnemu dovolaniu vyjadril, považoval ho za dôvodné a napadnuté rozhodnutia za nesprávne. Žiadal, aby dovolací súd vo veci rozhodol v súlade s návrhom generálneho prokurátora. Žalovaná sa k mimoriadnemu dovolaniu písomne nevyjadrila.

Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) ako súd rozhodujúci o mimoriadnom dovolaní [§ 10a ods. 3 O.s.p. (poznámka dovolacieho súdu: v ďalšom texte sa uvádza Občiansky súdny poriadok v znení pred 1. januárom 2015)] bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243i ods. 2 O.s.p. v spojení s § 243a ods. 3 O.s.p.) preskúmal napadnuté rozhodnutia v rozsahu podľa § 243i ods. 2 O.s.p. v spojení s § 242 ods. 1 O.s.p. a dospel k záveru, že mimoriadne dovolanie treba odmietnuť.

Podľa § 243e ods. 1 O.s.p. ak generálny prokurátor na základe podnetu účastníka konania, osoby dotknutej rozhodnutím súdu alebo osoby poškodenej rozhodnutím súdu zistí, že právoplatným rozhodnutím súdu bol porušený zákon (§ 243f O.s.p.), a ak to vyžaduje ochrana práv a zákonom chránených záujmov fyzických osôb, právnických osôb alebo štátu a túto ochranu nie je možné dosiahnuť inými právnymi prostriedkami, podá proti takémuto rozhodnutiu súdu mimoriadne dovolanie.

Podľa § 243f ods. 1 O.s.p. mimoriadnym dovolaním možno napadnúť právoplatné rozhodnutie súdu za podmienok uvedených v § 243e, ak a/ v konaní došlo k vadám uvedeným v § 237, b/ konanie je postihnuté inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, c/ rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 243f ods. 1 O.s.p.).

Z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) vyplýva, že systém opravných prostriedkov zakotvený v právnom poriadku zmluvnej strany Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „Dohovor“) musí byť v súlade s požiadavkami čl. 6 Dohovoru. ESLP v rámci svojej rozhodovacej praxe už viackrát konštatoval porušenie čl. 6 Dohovoru vtedy, keď k nariadeniu opätovného preskúmania veci došlo výlučne z dôvodu existencie odlišného právneho posúdenia veci oproti právnomu názoru vnútroštátnych súdov, ktoré vec s konečnou platnosťou prerokovali a meritórne rozhodli (porovnaj *Roseltrans proti Rusku* z roku 2005). Opakovane tiež zdôraznil, že v záujme právnej istoty by právoplatné rozsudky mali vo všeobecnosti zostať nedotknuté a k ich zrušeniu by malo dochádzať iba pre účely nápravy zásadných väd [viď napríklad *Abdullayev proti Rusku* (rozsudok z roku 2010)], resp. závažných pochybení [viď *Sutyazhnik proti Rusku* (rozsudok z roku 2009)]. Za takú vadu alebo pochybenie však nemožno v žiadnom prípade považovať to, že na predmet konania existujú dva odlišné právne názory.

Zároveň ESLP opakovane dospel - na základe sčasti odlišných úvah - aj k názoru, že k porušeniu čl. 6 Dohovoru dochádza tiež vtedy, ak je právoplatné a záväzné rozhodnutie súdu zrušené v rámci mimoriadneho prieskumu, ktorý presadil taký subjekt odlišný od účastníkov konania, len na úvahe ktorého bolo posúdenie vhodnosti alebo potreby podania mimoriadneho opravného prostriedku iniciujúceho tento mimoriadny prieskum (viď napríklad rozhodnutia ESLP vo veci *Kutepov a Anikayenko proti Rusku* z roku 2005 a vo veci *Tripon proti Rumunsku* (rozsudok z roku 2008)). Inštitút veľmi podobný mimoriadnemu dovolaniu upravenému v Občianskom súdnom poriadku bol predmetom skúmania ESLP vo veci *Tripon proti Rumunsku* (rozsudok z roku 2008). V tomto rozhodnutí ESLP konštatoval, že v skúmanom prípade prokurátor nekonal na základe vlastnej iniciatívy, ale konal na základe žiadosti jednej zo strán sporu. ESLP zásah prokurátora do takéhoto súkromnoprávneho súdneho konania označil za priťažujúci faktor, pretože, hoci tento štátny úradník konal na základe podnetu účastníka súdneho konania, podanie mimoriadneho dovolania bolo ponechané výlučne na voľnej úvahe prokurátora. ESLP v danej veci preto dospel k záveru, že zrušenie dotknutého právoplatného a záväzného rozhodnutia porušilo sťažovateľovo právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru. Aj aktuálne rozhodnutia ESLP z 9. júna 2015 vydané vo veciach proti Slovenskej republike (*DRAFT-OVA, a.s., PSMA, s.r.o. a COMPCAR, s.r.o.*) pripomínajú význam a obsah princípu rovnosti zbraní a princípu právnej istoty, s ktorými bezprostredne súvisí otázka záväznosti, nezrušiteľnosti a dôveryhodnosti právoplatných súdnych rozhodnutí, ktoré boli napadnuté z iniciatívy generálneho prokurátora vyjadrenej podaním mimoriadneho dovolania.

Uvedené závery ESLP zohľadnilo aj plénum Ústavného súdu SR Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“). Vzhľadom na prípady nejednotnosti senátov ústavného súdu pri riešení otázky prípustnosti mimoriadneho dovolania proti rozhodnutiu súdu, ktoré už nadobudlo právoplatnosť a záväznosť, pristúpilo 18. marca 2015 k zjednoteniu rozhodovania senátov ústavného súdu a pod sp.zn. PL.z. 3/2015 prijalo zjednocujúce stanovisko, právna veta ktorého znie: „Rešpektujúc princíp právnej istoty, ktorá bola nastolená právoplatným rozhodnutím, zohľadňujúc princíp subsidiarity podľa čl. 127 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky ako i výnimočnosť mimoriadneho dovolania ako mimoriadneho opravného prostriedku podávaného generálnym prokurátorom Slovenskej republiky, je jeho prípustnosť v civilnom konaní akceptovateľná za podmienky vyčerpania všetkých zákonom dovolených riadnych, ako aj mimoriadnych opravných prostriedkov, ktoré mal účastník konania k dispozícii a ktoré mohol účinne využiť na ochranu svojich práv a oprávnených záujmov.“

Vyššie uvedené naznačuje, ako tieto súdne orgány (ESLP a ústavný súd), oprávnené za splnenia určitých predpokladov zrušiť aj rozhodnutie najvyššieho súdu, budú rozhodovať v skutkovo a právne podobných veciach, v ktorých generálny prokurátor podá mimoriadne dovolanie napriek tomu, že mimoriadnemu dovolaniu nepredchádzalo využitie všetkých dostupných riadnych a mimoriadnych

opravných prostriedkov.

Povinnosť vyčerpať prostriedok nápravy, a to aj v prípade pochybnosti o jeho účinnosti, vyplýva z ustálenej judikatúry ESĽP (Van Oosterwijck proti Belgicku, rozsudok z roku 1980). Účastník konania je povinný vyčerpať všetky dostupné opravné prostriedky až po najvyššiu úroveň do takej miery, do akej je možné rozumne predpokladať, že ten- ktorý opravný prostriedok, oprávnenie podať ktorý účastník má, je (aspoň) potenciálne spôsobilý podstatne ovplyvniť rozhodnutie v merite veci. Osobný názor účastníka konania na účinnosť alebo neúčinnosť konkrétneho opravného prostriedku nie je významný. Právomoc vyhodnotiť, či boli využité všetky dostupné opravné prostriedky, náleží ex officio súdu, ktorý rozhoduje o mimoriadnom opravnom prostriedku.

Vzhľadom na nejednotnosť súdneho rozhodovania, ktorá sa prejavila v zaujímaní odlišných právnych názorov obsiahnutých v rozhodnutiach senátov občianskoprávného kolégia a obchodnoprávného kolégia pri posudzovaní procesnej prípustnosti mimoriadneho dovolania generálneho prokurátora, prijali občianskoprávne kolégium najvyššieho súdu a obchodnoprávne kolégium najvyššieho súdu spoločné zjednocujúce stanovisko k prípustnosti mimoriadneho dovolania v zmysle § 243e až § 243j Občianskeho súdneho poriadku, ktoré bolo publikované v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky (ďalej len „Zbierka“) ako spoločné stanovisko pod č. 94/2015. Právna veta tohto stanoviska znie: „Procesná prípustnosť mimoriadneho dovolania podaného na podnet účastníka je v občianskom súdnom konaní podmienená tým, že tento účastník najprv sám neúspešne využil možnosť podať všetky zákonom dovolené riadne a mimoriadne opravné prostriedky, ktoré boli potenciálne spôsobilé privodiť pre neho priaznivejšie rozhodnutie. Pokiaľ túto možnosť nevyužil, mimoriadne dovolanie treba odmietnuť.“

Predmetné stanovisko vychádza z názoru, že postup účastníka občianskeho súdneho konania, ktorý mal v určitom prípade možnosť napadnúť rozhodnutia súdov odvolaním alebo dovolaním, uvedenú možnosť ale nevyužil, i keď tieto opravné prostriedky mali potenciál podstatne ovplyvniť rozhodnutie súdu, sa prieči všeobecne rešpektovanej zásade „nech si každý chráni svoje práva“. Táto zásada zdôrazňuje procesnú povinnosť účastníka vyvinúť vlastnú aktivitu a iniciatívu tak, aby sám svojimi procesnými úkonmi riadne, včas a s dostatočnou starostlivosťou a predvídavosťou sledoval ochranu svojich subjektívnych práv. Pokiaľ účastník konania zostane v naznačenom smere pasívny, je (neskoršia) aktivita generálneho prokurátora vyúsťajúca do podania mimoriadneho dovolania neprípustná a nemôže mať procesné dôsledky predpokladané v § 243e až § 243j O.s.p.

Dovolací súd s poukazom na hore uvedené dospel k záveru, že v danom prípade prebehlo dvojstupňové konanie, v ktorom mal žalobca možnosť realizovať svoje procesné oprávnenia. Zo spisu nevyplýva, že by sám náležite chránil svoje práva a konal dostatočne predvídavo, starostlivo a obozretné. Žalobca nepodal dovolanie proti rozsudku odvolacieho súdu. Nevyužil preto dostupný mimoriadny opravný prostriedok, ktorý mal k dispozícii a ktorý bol potenciálne spôsobilý podstatne ovplyvniť rozhodnutie v merite veci. Vzhľadom na pasivitu samotného žalobcu pri včasnej ochrane jeho práv je procesne neprípustná dodatočná aktivita generálneho prokurátora, ku ktorej došlo podaním mimoriadneho dovolania podnecovaného žalobcom.

Z týchto dôvodov najvyšší súd odmietol mimoriadne dovolanie generálneho prokurátora ako procesne neprípustné (§ 243i ods. 2 O.s.p. v spojení s ustanoveniami § 243b ods. 5 O.s.p. a § 218 ods. 1 písm. c/ O.s.p.).

Generálnemu prokurátorovi v konaní o mimoriadnom dovolaní nemôže byť uložená povinnosť nahradiť trovy konania. Povinnosť nahradiť trovy konania v konaní o mimoriadnom dovolaní má ten, kto podal podnet na podanie mimoriadneho dovolania (viď § 148a ods. 1 a 2 O.s.p.). V danom prípade dal podnet na mimoriadne dovolanie žalobca. Najvyšší súd žalovanej náhrady trov konania o mimoriadnom dovolaní nepriznal, lebo nepodala návrh na jej priznanie (§ 243i ods. 2 O.s.p. a § 151 ods. 1 O.s.p.).

Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.